С Т А Н О В И Щ Е

от проф. дюн Георги Иванов Митов, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Юридически факултет, катедра „Наказателноправни науки“

за дисертационния труд на Ваня Илиева Илиева, задочен докторант в секция „Наказателноправни науки“ в Института за държавата и правото при Българската академия на науките

на тема „Оценка на доказателствата и доказателствените средства в наказателния процес“

за присъждане на научната степен „Доктор“

в област на висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление: 3.6. Право
научна специалност: Наказателнопроцесуално право

Уважаеми членове на научното жури,

Със заповед № РД-09-112 от 05.11.2019 г. на Директора на Института за държавата и правото при БАН съм назначен за член на научното жури. На първото му заседание ми е възложено да изготвя становище за труда.

I. ПРЕДСТАВЯНЕ НА КАНДИДАТА И ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА

Ваня Илиева завършва през 1995 г. право в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, а през 2012 г. получава и образователно-квалификационна степен „магистър“ по специалност „Публични финанси“ в Университета за национално и световно стопанство – град София. През 2001 г. е назначена на длъжност прокурор в Софийска районна прокуратура. Последователно е назначена на длъжност прокурор в Софийска градска прокуратура и командирована като прокурор в Софийска апелативна прокуратура и Върховна касационна прокуратура. От 2017 г. и до момента заема длъжността прокурор във Върховна касационна прокуратура.

Със заповед № РД-09-03 от 22.01.2015 г. на Директора на Института за държавата и правото при БАН е зачислена за докторант, задочна форма на обучение. Дисертационният труд е обсъден и насочен за публична защита в секция „Наказателноправни науки“ на 31 октомври 2019 г. Със Заповед № РД-09-110 от 05.11.2019 г. на Директора на Директора на Института за държавата и правото при БАН е отчислена с право на защита.

От приложените материали може да се направи извод, че са спазени всички изисквания относно хода на процедурата и оформянето на дисертационния труд и няма допуснати нарушения.

Авторефератът е написан съгласно изискванията и коректно представя работата на дисертанта.

Ваня Илиева има 4 публикации по темата на дисертацията.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД, НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

1. Избраната тема на изследването е изключително актуална поради голямото теоретично и практическо значение на оценката на доказателствата и доказателствените средства в наказателния процес и липсата на цялостно теоретично изследване в тази насока. Досега научни разработки разглеждат фрагментарно някои аспекти на този въпрос. Това е самостоятелен принос и ще допринесе за попълване на тази празнота в правната ни литература. Направените изводи ще подпомогнат и разрешаването на някои сложни практически проблеми, свързани със спорове и неясноти в правоприлагането. Това придава на изследването и практическа значимост.

2. Представеният труд е с обем от 295 страници, включително съдържание, използвани съкращения и библиография. Библиографската справка съдържа 132 публикации – 121 на кирилица и 11 на латиница. Бележките под линия са 714.

Дисертацията е структурирана в уводни бележки, четири глави и заключение. Изложението е класическо – всяка глава е разделена на параграфи,

в които тематично са обособени въпросите, свързани с предмета на изследването. Някои от тях са разделени на самостоятелни части, които са обозначени с цифри.

3. В съдържателно отношение трудът е правилно и логично подреден, като отделните части са съразмерни и разгледаните въпроси са последователно изложени.

а) В увода авторът аргументира важността на оценката на доказателствата и доказателствените средства в наказателния процес за осъществяване на целите на правораздаването. Оценката е определена като свързващо звено фактическите данни от действителността, респ. доказателствата, и решенията в различните процесуални актове на органите в наказателното производство.

б) Първа глава, озаглавена Общи положения, е посветена на теоретичното осветляване на същността на оценката в наказателния процес. Интерес представлява историко-правно изследване на въпросите, свързани с оценката на доказателствата и доказателствените средства в наказателния процес и еволюцията на възгледите за същността и методите на оценката на събраните материали в хода на наказателното производство.

Правилно авторът е разграничил оценката като резултат от проверката на доказателствата, като окончателен решаващ извод, като процес на формиране на извод, като съдебен акт и е разкрил тяхната диалектическа взаимовръзка и същевременно тяхното самостоятелно съществуване.

Приносен момент е разкриването на четирите белега на оценката, чрез които се разкрива същността й. На фона на общотеоретични постулати се извеждат специфики на наказателнопроцесуалната оценка като интелектуално-познавателна активност на систематизирано човешко съзнание, провеждана във връзка с наказателно производство, при която чрез

целенасочени психични преживявания субектът формира отношение към изследвания обект във вид на мотивация за определено решение или мнение.

в) Втората глава е посветена на същността и формата на оценката в наказателния процес.

Интересен ракурс на изследването е разработването на въпроса за познанието като начин за постигане на истината в наказателния процес. С извършването на оценка ръководно-решаващият орган се стреми към установяване на обективната истина за обстоятелствата, осъществяващи състава на престъпление. Като резултат от придобиването на истинно познание субектът формира истинна основа за оценъчното си отношение към това минало събитие, което му позволява да приложи правилно закона.

Адмирации заслужава задълбоченото разработване на сложния комплекс от взаимозависимости между оценката на доказателствения материал и решението на процесуалния орган по конкретното наказателно дело като характеристика на субективната страна на вътрешното убеждение – от чисто сетивното възприемане (регистриране) на действителността и прерастването на мотива за определен избор (от поне два) в осъзнато решение като готовност за действие.

Приносен момент са направените изводи в труда за мястото на оценката в процесуалната дейност, за метода на извършване на доказателствената оценка и за изискванията (формата) на наказателнопроцесуалната оценка.

На основата на многоаспектното изследването на оценката авторът формулира дефиниция на оценката на доказателствения материал в наказателния процес. Това представлява самостоятелен приносен момент.

г) В трета глава на дисертацията е анализиран процесът на формиране на доказателствената (констативната) оценка и трите основни етапа.

Приносен момент на труда е изясняване на отделните качества на доказателствения материал – относимост, допустимост, достоверност и достатъчност, и предложените критерии за оценка на всяко едно от тях.

д) Четвърта глава е посветена на доказателствената оценка като основа на процесуалните решения.

Цялостната констативна (доказателствена) оценка се изгражда чрез извличане на информационното значение и оценка на отделните качества на всяка единица от доказателствения материал и на съвкупността. По този начин познаващият субект, т.е. ръководнорешаващият орган, достига до определена увереност в съществуването (или несъществуването) на конкретни обстоятелства и въз основа на тях и закона, взема решението си по вътрешно убеждение.

Полезно от теоретична и практическа точка е разработването на изискването за обоснованост на направените фактически изводи като регулатор на правилността на направената оценка.

На основата на задълбочен анализ на практиката на ВКС дисертантът посочва основните типове грешки при оценката на доказателствения материал. Тази част има важно практическо значение.

е) В заключението авторът прави предложения *de lege ferenda* за по-детайлна правна регламентация на правоприлагащата дейност на съда, свързана с изследването и оценката на доказателствата, като са формулирани (не само в тази част, а и в другите глави на труда) конкретни текстове за допълване на действаща правна уредба в НПК и други нормативни актове.

4. В допълнение на казаните по-напред приносни моменти може да се посочи още, че това изследване, посветено на оценката на доказателствения материал в наказателния процес е успешен опит да се намери правилната пресечна точка на философска материя с наказателнопроцесуалната дейност и да се очертаят характерните особености и елементи на доказателствената

оценка в наказателния процес. Тази интердисциплинарност придава комплексност на анализа и може да се посочи като самостоятелен принос с важно теоретично и практическо значение. Поради това препоръчвам на автора да публикува изследването, за да достигне до по-широк кръг читатели и по този начин да съдейства за решаването на важни и спорни въпроси и тези в правоприлагането.

Споделям посочените от докторанта приноси в автореферата.

Дисертационният труд показва по убедителен начин задълбочено познаване от Ваня Илиева на българската и чужда теория и съдебна практика.

Работата е четивна, правилно структурирана и това я прави лесна за ползване. Поддържаните становища са обосновани и изразяват авторовата позиция. Полемиката е коректна и научно издържана, като авторът убедително защитава застъпените становища и аргументирано, с необходимия академизъм критикува определени тези в научната литература. Коректно са цитирани библиографските източници – изчерпателно са посочени публикациите на други автори по темата на дисертацията и реално са използвани цитираните публикации за аргументиране на изложените тези и становища.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложеното считам, че представеният дисертационен труд на тема „Оценка на доказателствата и доказателствените средства в наказателния процес“ отговаря на всички изисквания, посочени в чл. 6, ал. 3 на Закона за развитие на академичния състав в Република България, поради което на основание чл. 10, ал. 1 от същия закон давам положително заключение и убедено предлагам на почитаемото научно жури да вземе решение за присъждането на Ваня Илиева Илиева на образователната и научна степен „доктор“.

София
15.11.2019 г.

Изготвил становището:
проф. дюн Георги Митов